

longum est. Hoc tamen breviter possum dicere, sine præiudicio (quod in pecuniariis rationibus dici solet) mollioris discussionis, unum aliquem iudicii modum, qui est inscrutabilis nobis¹, servat, duntaxat in præmiis et pœnis diversitate meritorum, multis per Scripturas sanctas significari modis. Quod autem huic causæ, de qua nunc agitur, satis est: si dixisset Pelagius omnes omnino peccatores æterno igne et æterno supplicio puniendos, quisquis iudicium id approbasset, in seipsum primitus sententiam protulisset. Quis enim gloriabitur se mundum esse a peccatis? Quia vero nec omnes dixit, nec quosdam, sed nec indefinite posuit, et hoc secundum Evangelium se dixisse respondit, vera quidem sententia Episcopali est confirmata iudicio. Sed adhucne aliquid sentiat Pelagius, non apparet, et, post hoc etiam Episcopale iudicium, non impudenter inquiritur.

CAPUT IV.

DE PROPOSITIONE QUARTA PELAGIO OBJECTA.

Objectum est illud Pelagio tanquam in suo libro scripserit, malum nec in cogitationem venire. Respondit autem: Hoc non ita posuimus, sed diximus debere studere Christianum ne male cogitet. Quod, sicut decuit, Episcopi approbaverunt. Quis enim dubitat malum cogitari non oportere? Et revera² in suo libro ad malum, cujus ita legitur, nec cogitandum, quod in hac intelligi solet, malum ne cogitari debere quidem. Hoc autem qui negat, quid aliud dicit, quam debere cogitari malum? Quod si verum esset, non diceretur in laude charitatis: *Non cogitat malum*. Venire tamen in cogitationem iustorum atque Sanctorum, Deo notum probe asseritur, quia cogitatio vocari solet,³ cum aliquid in mentem venit, etsi consensus non sequatur; cogitatio vero, quæ culpam contrahit, et merito prohibetur, con-

NOTE SUAREZ.

¹ Locus videtur corruptus, et videtur legendum, quem Deus servat duntaxat in præmiis, et pœnis pro diversitate meritorum retribuendis multis per scripturas sanctas significari modis. (Edit. Paris. legit servata.—Not. Edit.)

² Hæc clausula corrupta videtur, et forte sic est restituenda: *Et revera in suo libro ita legitur malum nec cogitandum, quod in hoc sensu intelligi solet, malum nec cogitari quidem debere*. Unde intelligitur, quam puro, et sincero affectu veritatis Augustinus procedat, interpretando

sensione non caret. Potuit ergo fieri ut mendosum codicem legerent, qui hoc ita objiciendum arbitrati sunt, tanquam Pelagius dixerit, malum nec in cogitationem venire, quod malum est. Quæ sententia profecto absurdissima est, cum enim mala reprehendimus, nisi cogitata verbis, enuntiare non possumus; sed illa, ut diximus, culpabilis appellatur cogitatio mali, quæ consensionem trahit; cum ergo et hanc Pelagii responsionem iudices approbassent,

CAPUT V.

DE QUINTA PROPOSITIONE OBJECTA PELAGIO.

Recitatum est aliud quod in suo libello scripsit, Regnum cœlorum etiam in veteri Testamento promissum. Ad quod Pelagius: Hoc et per Scripturas probare possibile est; hæretici autem in injuriam veteris Testamenti hoc negant. Ego vero Scripturarum auctoritatem secutus, dixi: Quoniam in Propheta Daniele scriptum est: *Et accipient sancti regnum Altissimi*. Quæ ejus accepta responsione, Synodus dixit: Neque hoc alienum est a fide Ecclesiastica.

Numquidnam ergo fratres nostros, ut etiam hoc inter cætera objicerent, sine causa verba ista moverunt? Non utique, sed veteris Testamenti nomen modis duobus dici solet; uno modo, secundum divinarum Scripturarum auctoritatem, alio secundum⁴ vulgarissimam consuetudinem. Paulus namque Apostolus dicit ad Galatas: *Dicite mihi* (⁵ inquit) *sub lege volentes esse, legem non* (⁶ vidistis?) *Scriptum est enim quod Abraham duos filios habuit, unum de ancilla, alterum de libera, quæ sunt allegoria*⁷; hæc enim sunt duo testamenta, unum quidem in servitute generans, quæ est Agar. Sina enim mons est in Arabia, quæ conjuncta est ei quæ nunc est Jerusalem, serviens cum

in bono sensu propositionem hominis hæretici, ubi verba commode id patiebantur, et nihilominus excusat delatores Pelagii, ut statim subiungit.

³ Alias etiam cum.

Vide comment. in tomo 28. (Not. Edit.)

⁴ Alias additur loquendi.

⁵ Superfluit.

⁶ Alias audistis?

⁷ Alias in allegoria. Melius per allegoriam, ut habet vulgata.

filiis suis; quæ autem sursum est Jerusalem, libera est, quæ est mater nostra. Cum ergo vetus Testamentum ad servitutem pertineat, unde etiam dictum est: *Ejice ancillam et filium ejus, non enim hæres erit filius ancillæ cum filio meo Isaac*; regnum autem cœlorum ad libertatem, quomodo etiam regnum cœlorum ad vetus pertinet Testamentum?

Sed quoniam, ut dixi, etiam sic solemus loqui, ut Scripturas omnes legis, et Prophetarum, quæ ante incarnationem Domini, ministrante auctoritate canonica, continentur, nomine Testamenti veteris nuncupemus, quis Ecclesiasticis litteris, vel mediocriter eruditus non¹ ignorat,² Scripturis illis promitti potuisse regnum cœlorum, sicut etiam illud Testamentum novum, ad quod pertinet regnum cœlorum? Certe enim in illis litteris apertissime scriptum est: *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et consummabo domui Israel, et domui Jacob testamentum novum, non secundum testamentum quod disposui Patribus eorum, in die qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Ægypti*. Hoc enim factum est in monte Sina. Tunc autem Daniel Propheta nondum erat, qui dixit: *Accipient sancti regnum Altissimi*. His enim verbis præmium non³ veteris, sed novi Testamenti prophetabat, sicut ipsum Christum venturum iidem prophætæ prænuntiaverunt, cujus sanguine dedicatum est Testamentum novum, cujus Testamenti ministri Apostoli facti sunt, dicente Beatissimo Paulo: *Qui idoneos nos fecit ministros novi Testamenti, non littera, sed spiritu, littera enim occidit, spiritus autem vivificat*.

NOTE SUAREZ.

¹ Vide comment. in tomo 28. (Not. Edit.)

² Melius ita.

³ Si quis attente consideret principia et errores Pelagii, non immerito verebitur ne aliquis error lateat sub verbis ejus, quæ in hoc capite expenduntur. Duobus enim modis intelligi potest regnum cœlorum esse promissum in veteri lege; uno modo, ut promissio facta intelligatur in virtute legis scriptæ, seu veteris Testamenti, id est, operibus legis factis virtute liberi arbitrii, et consequenter, ut intelligatur promissum tanquam conferendum in statu illius legis. Alio modo, potest intelligi esse promissum ut conferendum in statu novi Testamenti, et ratione operum, quæ tunc fieri poterant virtute gratiæ, quæ in fide Christi conferebatur. Prior sensus hæreticus est, posterior

In illo vero Testamento, quod quippe vetus dicitur, et datum est in monte Sina, non invenitur promitti apertissime, nisi terrena felicitas. Unde illa terra, quæ⁴ est populus introductus, et per eremum ductus, terra promissionis vocatur, in qua pax et regnum, et ab inimicis victoriarum reportatio, et abundantia filiorum, aut fructuum terrenorum, et si qua hujusmodi, sunt promissa veteris Testamenti: quibus etsi figurantur ad novum Testamentum pertinentia spiritualia, tamen qui propter illa terrena suscipit legem Dei, ipse est hæres veteris Testamenti: ea quippe secundum vetus Testamentum promittuntur, atque tribuuntur, quæ secundum hominem veterem concupiscuntur. Quæ autem illic ad novum Testamentum pertinentia figurantur, novos homines quaerunt. Neque nesciebat enim quid loqueretur tantus Apostolus, qui duo testamenta in ancilla et libera, allegorica significatione, distincta esse dicebat, veteri filios carnis, novo filios promissionis attribuens: *Non qui filii carnis* (inquit) *hi filii Dei, sed filii promissionis deputantur in semine*. Filii ergo carnis pertinent ad terrenam Jerusalem, quæ servit cum filiis suis, filii autem promissionis ad eam quæ sursum est, liberam matrem nostram in cœlis æternam. Unde perspicitur qui ad regnum terrenum, et qui pertineant ad regnum cœlorum. Istam⁵ distinctionem, qui etiam illo tempore pro Dei gratia intelligentes, filii promissionis effecti sunt, novi Testamenti hæredes in occulto Dei concilio deputati sunt, etiamsi vetus Testamentum, pro temporum distributione divinitus datum populo veteri, congruenter ministraverunt.

catholicus et verus, ut partim in materia de Incarnatione dictum est, partim in sequentibus dicitur. Pelagius vero, cum peccatum originale neget, et meritum tribuat operibus liberi arbitrii ex sola virtute et merito illius, consequenter cogitare potuit, et fortasse cogitavit, præmium regni cœlorum æque pertinuisse ad vetus Testamentum sicut ad novum, imo etiam æque ad legem naturæ, sicut ad legem gratiæ. Augustinus vero, licet hoc recte præviderit, et hanc ipsam distinctionem in ea, quam aliis verbis declarat, intendat, nihilominus Pelagio non tribuit errorem, quem suis verbis non satis explicuit, sed veritatem ipsam secundum se spectatam declarat. Et ita est facilis tota doctrina Augustini in hoc capite.—⁴ *In quam*.
⁵ Videtur deesse *juxta*, vel quid simile.

Quomodo ergo non merito commoverentur filii Jerusalem in caelis aeternae, cum ista discretio apostolica atque catholica Pelagii verbis videretur auferri, et Agar quomodo Sarae crederetur aequari? Ille igitur haeretica impietate Scripturae veteris Testamenti faciat injuriam, qui eam ex Deo bono summo, et vero fronte sacrilegae impietatis negat, sicut Marcion, sicut Manichaeus et si qua alia pestis hoc sentit. Quapropter ut, de hac re, quod sentio qua possum brevitate complectar, sicut veteri testamento, si esse ex Deo bono et summo negaretur, ita et novofit injuria, si veteri aequetur. Sed cum Pelagius respondisset, cur dixerit in veteri Testamento promitti regnum caelorum, Danielis Prophetae commemorans testimonium, qui Sanctos accepturos regnum Altissimi apertissime prophetavit; non esse alienum hoc a fide catholica, merito judicatum est; non secundum illam distinctionem qua in monte Sina promissa terrena ad vetus Testamentum proprie pertinere monstrantur; nec tamen improbe, secundum hanc loquendi consuetudinem, qua universae Scripturae canonicae ante incarnationem Domini ministratae, veteris Testamenti appellatione censentur. Non enim aliud est regnum Altissimi, quam Dei regnum, aut quisquam contendere audebit, aliud esse Dei regnum, aliud regnum caelorum.

CAPUT VI.

DE SEXTA PELAGII PROPOSITIONE, ET ALIIS ILLIS ANNEXIS.

Post haec objectum est quod Pelagius, in eodem suo libro, dixerit posse hominem, si velit, esse sine peccato, et quod scribens ad viduam, adulatorie dixerit: Inveniat apud te pietas, quae nusquam invenit, locum; inveniet, ubique² peregrinante sed me justitia; veritas, quam jam nemo cognoscit, domestica tibi, et amica fiat; et lex Dei, quae ab omnibus prope hominibus contemnitur, a te sola honoretur: et iterum ad ipsam: O te felici-

NOTAE SUAREZ.

¹ In originali legebatur *ministrante*, et haec alia lectio addebatur in margine. Sed sine dubio haec proprium sensum continet, altera nullum congruum reddit; alibi etiam legitur *stante*.

² Alias *peregrinans te*. (Vide p. 297 lectio-

cem et beatam, si justitia, quae in caelo tantum esse credenda est, apud te solam inveniatur in terris. Et in alio ad ipsam libro, post orationem Domini et Salvatoris nostri, docens quemadmodum debeant sancti orare, ait: Ille ad Deum digne elevat manus, ille orationem bona conscientia effundit, qui potest dicere: Tu nosti, Domine, quam sanctae, et innocentes, et mundae³ sint ab omni⁴ molestia, et iniquitate, et rapina, quas ad te extendo manus; quemadmodum justa, et munda labia, et ab omni mendacio libera, quibus offero tibi deprecationem, ut mihi miseriaris.

Ad hoc autem Pelagius respondens, ait: Posse quidem hominem sine peccato esse, et Dei mandata custodire, si velit, diximus. Hanc enim possibilitatem Deus illi dedit. Non autem diximus quod inveniatur aliquis ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit, sed quoniam, a peccatis conversus, proprio labore et Dei gratia posse esse sine peccato. Nec per hoc tamen in posterum inconversibilis. Reliqua vero, quae subjecerunt, neque in libris nostris sunt, neque talia unquam diximus. His auditis, Synodus dixit: Quoniam negas te talia scripsisse, anathematizas illos qui sic tenent? Pelagius respondit: Anathematizo quasi stultos, non quasi haereticos, siquidem non est dogma. Deinde judicaverunt Episcopi dicentes: ⁵ Nunc quoniam anathematizavit Pelagius insertum stultiloquium, recte respondens, hominem, cum adjutorio Dei et gratia, posse esse sine peccato, respondeat et ad alia capitula.

Numquid hic poterant judices vel debebant incognita et incerta damnare, quando nemo contra aderat, qui ea, quae ad viduam reprehensibilia scripta dicebantur, Pelagium scripsisse convinceret, ubi profecto parum esset codicem ferre, et de scriptis ejus⁶ haec legere, nisi et⁷ testes adhiberentur, si illa scripta sua esse, etiam cum recitarentur, negaret? Verumtamen in his quoque fecerunt judices quod facere potuerunt, interrogantes Pelagium, utrum anathematizaret illos qui talia sentiunt qualia se negavit scripsisse, sive dixisse; quos

nem edit. Paris.—*Not. Edit.*)

³ Alias *sunt*.

⁴ Alias *malitia*.

⁵ Alias *propria voce anathematizavi*.

⁶ Alias *hoc*.

⁷ Alias *quia*.

ille¹ se tanquam stultos anathematizare respondit. Quid amplius de hac re judices, adversariis absentibus, quaerere debuerunt?

An et illud fortasse tractandum est, utrum recte dictum sit, non tanquam haereticos, sed tanquam stultos anathematizandos, qui ita sentirent, quoniam dogma non esset? Sed ab hac quaestione non levi, ubi quaeritur quatenus sit definiendus haeticus, recte se in praesentia judices abstulerunt². Non enim si quisquam, verbi gratia, dixerit aqualarum pullos, paterno ungue suspensos, et radiis solis oblatos, si oculis palpitaverint, tanquam adulterinos in terram luce quodammodo convincente dimitti, si forte hoc falsum est, haeticus judicandus est; et hoc quia in hominum doctorum litteris invenitur, famaue vulgatum est, nec stulte dici putandum est, etiam si verum non est, nec fidem nostram, propter quam fideles vocamur, aut creditum laedit, aut creditum juvat. Porro, si ex hoc venit³, quod contenderit, animas rationabiles inesse volucris, ex eo quod in eas revolvantur: tunc vero, tanquam haetica pestis ab auribus animoque pellenda est, agendumque et demonstrandum, etiam si hoc de aqualis verum est, sicut multa mira ante oculos nostros de apibus vera sunt, longe tamen ab hujusmodi irrationabilium animantium, quamvis⁴ mirabili sensu, distare rationem, quae non hominibus et pecoribus, sed hominibus angelisque communis est. Multa vero etiam stulta dicuntur ab imperitis et vanis, nec tamen haeticis, qualia sunt eorum qui de alienis artibus quas non didicerunt, temere judicant, aut immoderato et caeco affectu, vel laudant quos diligunt, vel vituperant quos oderunt, et quidquid aliud in consuetudine sermonis humani non statuto dogmate, sed passim, ut ad tempus occurrit, per stultitiae levitatem, vel ore profertur, vel stylo etiam litterisque committitur.

NOTAE SUAREZ.

¹ Alias *ibi*.

² Alias *abstinuerunt*.

³ Locus hic mendosus apparet, et verbum illud *venit*, vix legi poterat, sensus tamen esse videtur; licet ad haesim non pertineat illam proprietatem aqualis tribuere, si tamen quis contendat id provenire ex eo quod animam rationalem habeant, id ad haesim spectaret. Alias, pro dictione *venit*, legitur *sentis*.

⁴ Alias *similis*.

⁵ Alias *ita et non placito quondam fixi reti-*

Multos denique iis paululum admonitos talia dixisse mox poenitet,⁵ ita eo⁶ non placito quodnam fixa retinebant, sed quasi undecumque rapta, et non⁷ considerata. Vix est autem carere istis malis, et quis est qui non labitur lingua, et offendit in verbo? Sed interest quantum, interest unde, interest postremo utrum admonitus corrigat, an pertinaciter defendendo etiam dogma faciat, quod levitate, non dogmate dixerat. Cum igitur omnis haeticus et consequenter stultus sit, non tamen omnis stultus continuo sit appellandus haeticus, recte judices insertum stultiloquium propria voce Pelagium anathematizasse dixerunt, quia et si haesis esset, procul dubio et stultiloquium est. Proinde, quidquid illud sit, generalis vitii nomine appellaverunt. Utrum autem ex aliquo dogmate ista sint dicta, an vero non fixa, placitaue sententia, sed facile emendabili vanitate, quoniam ille qui audiebatur, quomodo dicta essent, sua esse negaverat, discutiendum in praesentia non putarunt.

Nos sane, cum hanc Pelagii definitionem in illa, quam prius accepimus, chartula legeremus, aderant quidam sancti fratres qui se Pelagii libros exhortatorios, vel consolatorios ad quamdam viduam conscriptos, cujus nomen non est expressum, se habere dixerunt, et admonuerunt requirendum, utrum illic ista, quae sua negavit, essent forte conscripta, quoniam hoc et ipsi se ignorare asserebant. Tunc vero cum iidem libri ab exordio legerentur, quaesita et inventa sunt. Affirmabant autem illi qui protulerant codicem, ante quatuor ferme annos se istos tanquam Pelagii libros habere coepisse, nec unquam utrum ejus essent, ab aliquo se audisse dubitari. Considerantes itaque optime nobis servorum Dei cognitam fidem de hac re non posse mentiri, restare videbatur ut Pelagium potius in episcopali judicio crederemus fuisse menti-

nebant.

⁶ Hic locus subobscurus est, et lectiones additae in margine obscuriorem illum reddiderunt; erit autem facilis, si ubi dicitur, *ita eo*, legamus, *ita ea*, nam sensus est, multos, de iis in quibus errabant, ideo facile poenitere si admoneantur, quia ea, id est, errores illos non placito fixo, id est firmo et deliberato assensu retinebant, sed, etc.

⁷ Alias *desiderata*.

tum, nisi fieri potuisse cogitarem, etiam ante annos tam multos aliquid sub ejus nomine, non tamen ab illo conscriptum. Neque enim isti eosdem libros ab ipso accepisse, vel quod ipsius essent, audivisse dicebant. Nam et mihi quidam fratres nostri nonnulla opuscula sub meo nomine in Hispaniam venisse dixerunt, quæ quidem ab eis, qui alia nostra legissent, non agnoscerentur, ab aliis tamen nostra esse crederentur.

CAPUT VII.

EXPENDITUR EADEM SEXTA PROPOSITIO PELAGII, ET QUA GRATIA, ET QUOMODO DETUR HOMINI SINE PECCATO VIVERE.

Illud sane quod Pelagius sum esse confessus est, adhuc latebrosus est; sed puto quod in istorum gestorum consequentibus partibus elucebit. Ait enim: posse quidem esse sine peccato, et Dei mandata custodire, si velit, diximus¹; hanc possibilitatem Deus illi dedit; non autem diximus quod inveniatur aliquis, ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit, sed quoniam a peccatis conversus, proprio labore et Dei gratia possit esse sine peccato, nec per hoc tamen in posterum inconversibilis. In his verbis quam dicat Dei gratiam prorsus latet; et iudices quidem catholici nullam aliam intelligere potuerunt, nisi quam nobis plurimum Apostolica doctrina commendat. Hæc est enim qua nos liberari posse speramus de corpore mortis hujus per Jesum Christum Dominum nostrum.

² Sed pro qua impetranda oramus ne intremus in tentationem; hæc gratia non est legis scientia, sed ea est de qua dicit Apostolus: *Non irritam facio gratiam Dei, nam per legem justitia; ergo Christus gratis mortuus est.* Et ideo non est littera occidens, sed spiritus vivificans; scientia quippe legis sine gratia spiritus operatur in homine omnem concupiscentiam. *Peccatum enim* (inquit) *non cognovi, nisi per legem, nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces: occasione autem accepta per mandatum, operatum est in me omnem concupiscentiam.* Neque³ ista dicendo

legem vituperat; imo etiam laudat, cum dicit: *Lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum, et bonum. Quod ergo bonum est, inquit, mihi factum est mors? absit, sed peccatum, ut appareat⁴ peccatum, per bonum mihi operatum est mortem.* Et iterum legem laudat dicendo: *Scimus enim quod lex spiritualis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato; quod enim operor, ignoro. Non enim quod volo, hoc ago; sed quod odi, illud facio; si autem quod nolo, hoc facio, consentio legi, quoniam bona est.*

Ecce jam legem monuit⁵, laudat, eique consentit, hoc est, eam bonam esse consentit, quoniam quod illa jubet, hoc et ipse vult, et quod illa vetat et damnat, hoc et ipse odit, et tamen quod odit, hoc facit. Inest ergo legis sanctæ scientia, nec tamen sanatur vitiosa concupiscentia. Inest voluntas bona, et valet operatio mala. Hinc est quod, duabus inter se legibus colluctantibus, dum legi mentis lex repugnat in membris, et captivat sub lege peccati, a confitente exclamatur, et dicitur: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.*⁶ Non ergo natura quæ, sub peccato venundata, et vitio sauciata, redemptorem salvatoremque desiderat, nec legis scientia, per quam sit⁷ concupiscentiæ cognitio, non evictio⁸, liberat a corpore mortis hujus, sed gratia Domini per Jesum Christum Dominum nostrum. Ita est non natura moriens, nec littera occidens, sed spiritus vivificans.⁹ Jam enim habebat naturam cum voluntatis arbitrio, nam dicebat: *Velle adjacet mihi;* sed non habebat naturam cum sanitate sine vitio, nam dicebat: *Scio quod non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum.* Jam habebat cognitionem legis sanctæ, nam dicebat: *Peccatum non cognovi, nisi per legem.* Sed non habebat vires agendæ perficiendæque justitiæ, nam dicebat: *Non quod volo, ago; sed quod odi, hoc facio; et perficere bonum non invenio.* Ideo nec voluntatis arbitrium, nec legis præceptum, unde liberaretur de corpore mortis hujus, quia utrumque jam habebat, aliud in natura, aliud in doctrina, sed gratiæ Dei pos-

NOTÆ SUAREZ.

¹ Alias *Diximus enim*, quæ marginalis lectio necessaria non est, nec locum declarat, sed supplendum videtur, vel repetendum verbum ait.

² Hic incipiebat caput 7.

³ Alias *ita*.

⁴ Alias *apparet*.

⁵ Alias *novit*.

⁶ Hic incipiebat cap. 8.

⁷ Alias *fit*.

⁸ Alias *e vitio*.

⁹ Hic incipiebat cap. 9.

cebat auxilium per Jesum Christum Dominum nostrum.

¹ Hanc itaque gratiam, quam in Catholica Ecclesia notissimam noverant Episcopi, crediderunt Pelagium confiteri, cum audirent eum dicere, hominem a peccatis conversum, proprio labore et Dei gratia posse esse sine peccato. Ego autem, propter illum librum quem mihi refellendum servi Dei dederunt, qui discipuli ejus fuerunt, et cum eundem Pelagium valde diligerent, ejus esse dixerunt, ubi, hac quæstione sibi proposita, quia hoc in eo jam plurimos offenderat, quod adversus Dei gratiam loqueretur, apertissime² expressit hanc se dicere Dei gratiam, quod possibilitatem non peccandi natura nostra, cum conderetur, accepit, quoniam condita est cum libero arbitrio. Propter hunc ergo librum ego, plurimi autem fratres propter ejus disputationes, quas dicunt sibi esse notissimas, adhuc sumus de istorum verborum ejus ambiguitate solliciti, ne forte quid in ea lateat, atque se hoc dixisse sine præjudicio sui dogmatis exponat postea discipulis suis, ita disserens: Dixi quidem proprio labore et Dei gratia posse hominem esse sine peccato, sed quam dicam gratiam optime nostis, et legendo recolere potestis,³ sic quod ea⁴ in qua creati sumus a Deo cum libero arbitrio. Atque ita dum eum credunt Episcopi eam dixisse gratiam, non qua homines creati sumus, sed qua in novam creaturam adoptati, hanc enim apertissime gratiam divina Scriptura commendat, ignorantem hæreticum tanquam Catholicum absolverint.

Suspectum enim me facit illud, quod cum in eodem libro, cui respondi, apertissime dixerit, Abel justum nunquam omnino peccasse, modo ait: Non autem diximus quod inveniatur aliquis ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit, sed quoniam a peccatis conversus, proprio labore et Dei gratia possit esse sine peccato. Abel quippe justum non a peccatis conversum, in cætera vita dixit factum esse sine peccato, sed quod peccatum ullum nunquam fecerit. Unde si ille⁵ ipsius liber est, profecto ex ipsa responsione emendandus est.

NOTÆ SUAREZ.

¹ Hic incipiebat caput 10.

² Alias *ostendit*.

³ Alias *sit*.

⁴ Adde *natura sit*.

⁵ Alias *ipse*.

⁶ Alias *proficere*.

Nolo enim eum dicere modo fuisse mentitum, ne forte quod in libro illo scripserit se dicat oblitum. Proinde cætera videamus; ea quippe consequuntur in ecclesiasticis gestis, quibus, adjuvante Domino, possumus ostendere, etiam Pelagio, sicut nonnullis videtur, in illa examinatione purgato, et certe apud iudices duntaxat homines absoluto, hanc talem hæresim, quam ulterius progredi, et in pejus profiteri⁶ nolumus, sine dubio esse damnatam.

CAPUT VIII⁷.

DE SEX ALIIS PROPOSITIONIBUS OBJECTIS PELAGIO, EX DOCTRINA CŒLESTII ET QUIBUSDAM ALIIS.

Hic⁸ enim sequuntur objecta Pelagio, quæ in doctrina Cœlestii discipuli ejus referuntur inventa.

1. Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset.

2. Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læserit, et non genus humanum.

3. Quoniam lex sic mittit ad regnum, quemadmodum Evangelium.

4. Quoniam ante adventum Christi fuerunt homines sine peccato.

5. Quoniam infantes nuper nati in illo statu sint⁹, in quo Adam fuit ante prævaricationem.

6. Quoniam neque per mortem, vel prævaricationem Adæ, omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Hæc ita objecta sunt, ut etiam apud Carthaginem a Sanctitate Tua¹⁰ et ab aliis tecum Episcopis dicerentur audita atque damnata. Ubi quidem, ut recolis, cum ipse non fuisset, postea cum venissem Carthaginem, eadem gesta recensui, ex quibus aliqua memini, sed nescio utrum ejus¹¹ hæc omnia teneantur. Quid autem interest utrum aliqua ibi non sint forte commemorata, et ideo nec damnata, cum constet esse damnanda.

7. Deinde objecta sunt et alia quædam capitula, commemoratione mei nominis interposita, quæ mihi de Sicilia missa fuerant, cum

⁷ Hic incipiebat caput 11.

⁸ Alias *hæc*.

⁹ Alias *fecit*.

¹⁰ Id est, ab Aurel.

¹¹ Editio Paris. legit *eis*. (Not. Edit.)

ibi fratres catholici hujusmodi quæstionibus turbarentur, quibus per librum ad Hilarium ¹ scriptum, qui ea mihi epistola sua consulens miserat, satis sufficienter, ut mihi videtur, respondisse ². Ista sunt autem, posse hominem sine peccato, si velit, esse; infantes, etsi non baptizentur, habere vitam æternam; divites baptizatos, nisi omnibus abrenuntient, si quid boni visi fuerint facere, non reputari illis, neque regnum Dei posse eos habere.

Ad hæc sibi objecta (sicut Gesta testantur) Pelagius ita respondit, posse quidem hominem sine peccato esse. Dictum est (inquit) superius de eo. Quod fuerint ante adventum Domini homines sine peccato, dicimus et nos, quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte et juste secundum Scripturarum Sanctarum traditionem. Reliqua vero, et secundum ipsorum testimonium, a me dicta non sunt, pro quibus ego satisfacere non debeo; sed tamen, ad satisfactionem sanctæ Synodi, anathematizo illos qui sic tenent, aut aliquando tenuerint ³. Post hanc ejus responsionem, Synodus dixit: Ad hæc quæ dicta capitula ⁴ sufficienter et recte satisfecit præsens Pelagius, anathematizans ea quæ non erant ejus.

Videmus igitur, et tenemus non solum a Pelagio, verum etiam a sanctis Episcopis, qui illi iudicio præsidebant, mala perniciosissima hujus hæresis esse damnata. Adam mortalem factum, quod ut plenius exponeretur, quomodo dictum sit, additum est, qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Quod peccatum ejus ipsum solum læserit, et non genus humanum. Quod lex sic mittat ad regnum, quemadmodum et Evangelium. Quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo Adam fuit ante prævaricationem. Quod neque per prævaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Quod infantes, etsi non baptizentur, habent vitam æternam. Quod divites baptizati, nisi omnibus abrenuntient, si quid boni ⁵ visi fuerint facere, ne illis reputetur, neque regnum Dei possint habere. Hæc certe omnia iudicio illo Ecclesias-

tico, anathematizante Pelagio et Episcopis interloquentibus, constat esse damnata. His autem quæstionibus, et istarum sententiarum ⁶ contentiosissima, assertionibus jam usquequaque ferventibus, multorum fratrum perturbatur infirmitas. Unde coacti sumus sollicitudine charitatis, quam erga Ecclesiam Christi per gratiam Christi nos habere convenit, etiam ad beatæ memoriæ Marcellinum, qui eos quotidie disputatores molestissimos patiebatur, et me per litteras consulebat de quibusdam istarum quæstionibus, scribere ⁷, et maxime de baptismo parvulorum, de quo etiam postea, te jubente in Basilica majorum ⁸, gestans quoque in manibus epistolam gloriosissimi martyris Cypriani, et de hac re verbum ejus recitans, atque pertractans, ut error iste nefarius de quorundam cordibus auferretur, quibus persuasa fuerunt quæ in his gestis videmus damnata, adjutus orationibus tuis, quantum potui, laboravi. Hæc sunt quæ nonnullis fratribus quidam talia sentientes ita persuadere conabantur, ut de Orientalibus comminarentur Ecclesiis, quod si ⁹ qui hæc tenerent, eorum ¹⁰ possent iudicio condemnari. Quatuordecim Antistites Orientalis Ecclesiæ in ea terra, cui Dominus præsentiam suæ carnis exhibuit, Pelagium non absolverent, nisi ea tanquam fidei catholicæ adversa damnaret. Unde si propterea est iste absolutus, quod anathematizaverit talia, procul dubio illa damnata sunt, quod multo cumulatius atque clarius in consequentibus apparebit.

Unde nunc duo illa videamus, quæ noluit anathematizare Pelagius, quia etiam sua esse cognovit, sed ut illud, quod in eis offendeat, auferret, quomodo ea sentiret, exposuit. Posse ¹¹ quidem hominem sine peccato esse, dictum est superius. Dictum sane, et nos meminimus: sed ideo mitigatum, et a iudicibus approbatum, quod addita est Dei gratia, quæ in illis ¹² capitulis tacebatur. De hoc autem altero, quemadmodum responderit, diligentius intuendum est. De illo autem, inquit, quod fuerint ante adventum Domini homines sine peccato, dicimus et nos, quoniam ante adventum Christi

NOTE SUAREZ.

¹ Est epist. 89.² Alias *respondi*.³ Alias *tenuerant*.⁴ Adde *continent*.⁵ Alias *nisi*.⁶ Alias *et contentiosissima*, et adde *defensione*, vel *propugnatione*, vel quid simile.⁷ Utique libros de Peccatorum merit. et remiss.⁸ Alias *Majorini*.⁹ Alias *ni*.¹⁰ Alias *earum*.¹¹ Alias *inquit*.¹² Alias *nullis*.

vixerunt quidam sancte et juste, secundum sanctarum Scripturarum traditionem. Non est ausus dicere, dicimus et nos, quoniam ante adventum Christi fuerunt homines sine peccato, cum hoc illi de Cœlestii dictis fuisset objectum; sensit enim quam esset periculosum et molestum, sed ait, dicimus et nos, quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte et juste. Quis hoc negaverit? Sed aliud est hoc, et aliud fuisse sine peccato, quia et illi sancte justeque vivebant, qui veraciter tamen dicebant: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est*; et hodie multi juste, sancteque vivunt, neque tamen in oratione mentiuntur, cum dicunt: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. Hoc ergo iudicibus placuit, quemadmodum ipse ¹ diceret asseveravit Pelagius, non quemadmodum objiciebatur dixisse Cœlestius. Nunc ea quæ restant pertractemus.

CAPUT IX².

DE ALIA PROPOSITIONE OBJECTA PELAGIO, QUOD ECCLESIA HIC SIT SINE MACULA, ET RUGA.

Objectum est Pelagio, quod diceret Ecclesiam hic esse sine macula et ruga; unde etiam Donatistæ diuturnum nobiscum habuerunt in nostra collatione conflictum, sed illos de permissione malorum hominum, tanquam palea cum frumentis, propter areæ similitudinem, potius urgebamus. Qua similitudine etiam istis respondere possumus, nisi Ecclesiam in solis bonis vellent fortasse intelligi, quos nullum omnino asserunt habere peccatum, ut possit Ecclesia hic esse sine macula et ruga. Quod si ita est, eadem repeto quæ paulo antea memoravi: quomodo sunt membra Ecclesiæ de quibus verax clamat humilitas: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est?* vel quomodo id quod eum ³ Dominus docuit, orabit Ecclesia: *Dimitte nobis debita nostra*, si in hoc sæculo est Ecclesia sine macula et ruga? Postremo ipsi de seipsis interrogandi sunt,

NOTE SUAREZ.

¹ Melius *se dicere*.² Hic incipiebat cap. 12.³ Forte *eam*.⁴ Forte *perducatur*.

utrum necne fateantur aliqua se habere peccata. Quod si negabunt, dicendum est eis quod seipsos decipiant, et veritas in eis non sit. Si autem peccatum se habere fatentur, quid aliud quam de ruga vel macula fatebuntur? Non sunt ergo isti Ecclesiæ membra, quia illa est sine macula et ruga, hi autem cum macula et ruga.

Sed ad hoc objectum vigilantibus circumspicione respondit, quam sine dubio Catholici iudices approbaverunt. Dictum est, inquit, a nobis scilicet ita, quoniam lavacro ab omni macula et ruga purgatur Ecclesia, quam velit ita Dominus permanere. Ad quod Synodus dixit: Hoc et nobis placet. Quis enim nostrum negat omnium in baptismo peccata dimitti, et omnes fideles sine macula et ruga de lavacro regenerationis ascendere? Aut cui Christiano catholico non placet, quod et Domino placet, idque futurum est, ut Ecclesia permaneat sine macula et ruga? Quandoquidem id nunc agitur Dei misericordia et veritate, ut ad illam perfectionem, ubi sine macula et ruga in æternum mansura est, Sancta Ecclesia perduceret ⁴? Sed inter lavacrum ubi omnes præteritæ maculæ rugæque tolluntur, et regnum ubi sine macula et ruga perpetuo manebit Ecclesia, tempus hoc medium est orationis, ubi necesse est dicat: *Dimitte nobis debita nostra*. Propter hoc objectum, eos dicere hic esse Ecclesiam sine macula et ruga; utrum per hanc sententiam auderent prohibere orationem, qua diebus et noctibus veniam peccatorum jam baptizata sibi poscit Ecclesia. De qua ⁵ medio tempore inter remissionem peccatorum, quæ fit in lavacro, et permansionem sine peccatis, quæ futura est in regno, cum Pelagio nihil est actum, nihil ab Episcopis pronuntiatum, sed tantum hoc, quod breviter significandum putavit, non se ita dixisse, ut videbatur objectum. Cum hoc ⁶ (ait) dictum est vobis, sed ita, quid voluit videri, nisi non ita, quemadmodum dixisse, ab his qui objecerant, credebatur. Quid tamen secuti sunt ⁷ iudices, ut dicerent sibi hoc placere, id est baptismum, quo abluitur a peccatis, et regnum, ubi permanebit sine peccatis sancta, quæ nunc mundatur, Ecclesia, satis, quantum existimo, apparet.

⁵ Forte *quo*.⁶ Alias *cum enim ait, dictum est a nobis, scilicet, ita*.⁷ Alias *sint*.